

Boerenkool als inspiratie

Ik kom uit een nest waar voortmaken een deugd was. Mijn zus citeert nog regelmatig Renate Rubinstein: 'Voor geduld heb ik geen geduld' en mijn moeder had als bijnaam 'De Sneltrain'. Wat dat nest er mee te maken heeft? Vrij veel, want daar deed ik net als ieder ander mijn waarden en patronen op.

Zo werd ik een snel meisje. Ik wilde niet dingen leren, ik wilde ze kunnen. En als ik ze niet stante pede kon besloot ik: 'laat dan ook maar zitten'.

Ik ging geduld aanzien voor aarzelen, treuzelen, slome stappenplannen of langdradige gebruiksaanwijzingen. En met gebrek aan doortastendheid of saai zijn scoorde je bij ons thuis al helemaal geen punten.

Als leerling had ik paradoxaal genoeg wel last van het ongeduld van anderen. Aan mijn leraren die het als een hinderlijke onderbreking van hun lesvoortgang zagen als wij iets niet snapt en daar een vraag over stelden. Die het dan –in vredesnaam- nog een keer uitlegden, maar dan sneller en harder pratend. Waardoor we maar snel 'ja meneer' stamelden als ze geïrriteerd vroegen: 'begrepen?'

Heel wat anders dan de leraren die ons zonder dat we het echt in de gaten hadden lieten leren, leraren waarbij ik dacht ik het gewoon meteen kon. Zij waren, weet ik nu, wèl van de geduldige soort. Ze investeerden tijd in de stof en planning én in het kind. Ze keken en luisterden naar ons. Als het nodig was bedachten ze iets buiten de lijntjes. Bij dat soort leraren kon het gevoel van een 'gelukkige klas' ontstaan, met lerende leerlingen. En waarschijnlijk ook een lerende leraar.

Toen ik zelf later leraar werd wilde ik die lesgeverij natuurlijk ook meteen kunnen, en zo'n creatieve losse menselijke leraar zijn. Het frustrerende was dat dat niet meteen lukte. Zowel niet met de orde als niet met menselijkheid, maar ook niet met opschieten. "Weet je nou nog niet wat de NAVO is, ik heb het al twee keer uitgelegd!", hoorde ik mijn ongeduldige ik mijn norske voorbeelden navolgen.

Vaak komen inzichten uit onverwachte hoek. In die late jaren zeventig en tachtig waarin ik aan het ploeteren was ontstond de prachtigste kindertelevisie zoals het geduldige Jeugdjournaal en het niet-belerende Klokhuis. En dat tijdsgewricht schreef Guus Kuijer kinderboeken met achting voor het kind. Ik keek en las met volle teugen en liet me spelenderwijs inspireren. 'Wat eten we?' vraagt Jonathan. 'Boerenkool', zegt moeder. 'Oh ik maak de worst wel' zegt Jonathan. 'Die is er al', zegt moeder. De manier waarop Jonathan uit "De tranen knallen uit mijn kop" dan de boerenkool gaat maken en moeder vanaf de bank en later vanuit de keuken hem assistentie verleent is een masterclass in de geduldige en liefdevolle 'leer mij het zelf doen'-aanpak. Met ruimte voor creatieve ideeën en oplossingen van het kind, als de boerenkool en de aardappelen die van aanhangend vocht moeten worden ontdaan in het aanrecht terecht komen. 'Briljant', zegt moeder als Jonathan bedenkt dat hij dan de aardappelen en boerenkool in het vergiet kan afspoelen. In plaats van 'kijk nou uit, wat zeg ik nou' te snauwen. Ik merkte dat dit soort geduld geluk en echt leren opleverde en stond steeds meer als de moeder van Jonathan voor mijn klassen.

Zo ben ik mijn leven allengs gaan beschouwen als een leerschool in Kuijer-geduld. Dat helpt als ik op mijn ouwe dag Spaans en Tango aan het leren ben zonder te denken 'laat ook maar zitten' of een ongewisse pandemietijd wil verduren, zonder mijn open blik te verliezen. Het helpt bovenal om mild naar mijn eigen ontwikkeling te blijven kijken en naar die van de lerende medemens waar ik mee werk. In mijn leven als leraar, schoolleider, coach en trainer is geduld zo een onverwachte maar wonderbare metgezel geworden. Omdat het geduld is zonder saaiheid, omdat het geduld is van de zwerige soort. Het soort dat van pas komt bij de niet-rechtljnige groei en ontwikkeling die leven heet.

(NB: Ik heb 'De tranen knallen uit mijn kop' later zoveel op trainingen gebruikt dat ik het kennelijk ergens ben kwijtgeraakt; ik parafraseer nu noodgedwongen uit mijn hoofd. Maar kennelijk hebben de regels van Kuijer zo'n indruk gemaakt dat ik dat tientallen jaren later nog kan.)

Bregje Pel is coach en trainer in het onderwijs en schrijver van "Tussen sleur en zwier, over de leraar als mens".